

**XVIII. državno natjecanje iz hrvatskoga jezika
7. svibnja 2013.**

četvrti (IV.) razred

zaporka

--	--	--	--	--	--

(peteroznamenasti broj i riječ)

broj bodova:

100

Upute natjecateljima

1. Test se piše 90 minuta.
2. Prije rješavanja testa treba pažljivo ispuniti listić sa zaporkom (čitljivo i pravopisno točno).
3. Natjecatelj zaporku treba napisati na bijelu i žutu omotnicu i na prvu stranicu testa.
4. Zadatke testa treba pažljivo pročitati.
5. Treba pažljivo slijediti upute u zadatku.
6. Rješenja treba upisivati crnom ili plavom kemijskom olovkom na za to predviđena mjesta.
7. U testu nije dopušteno precrtavanje, ispravljanje i šaranje (ako postoje nedoumice pri oblikovanju točnih odgovora, treba se koristiti radnim papirom dobivenim od škole).
8. Da bi se priznali, odgovori trebaju biti napisani pisanim slovima.
9. Da bi se priznali, odgovori trebaju biti pravopisno i gramatički točni.
10. Nakon završetka pisanja test, radni papir i bijelu omotnicu treba staviti u žutu omotnicu koju treba predati članu povjerenstva.
11. Nakon objave privremene ljestvice poretka natjecatelj ima pravo uvida u test i pravo na pismenu žalbu.

Želimo ti uspjeh na natjecanju!

Državno povjerenstvo:

1. _____
(predsjednik Državnoga povjerenstva)

2. _____
(član Državnoga povjerenstva)

3. _____
(član Državnoga povjerenstva)

1. Zadatak ima dva dijela:

- a) postavi interpunkcijske znakove, u navedenim rečenicama, na odgovarajuća mjesta
b) odredi redom gramatička načela prema kojima si pisao/la zarez.

Dobro jutro majstore Je li vam bolje reče snažan momak bubuljičava lica a kose kovrčave kao u ovna

Ranko Marinković, *Anđeo*

b) _____

3	
---	--

2 . Upiši ije/je/e/i.

Nevelik paketić, pomno umotan u b()li svileni papir i svezan vrpcom crvene boje (boja će se svid()ti geometru, pomisli), ležao je između njegovih kol()na, kao milo d()tešce u kol()vci, uronjeno u p()nu od svile i čipaka. Ht()o se osloboditi, odbaciti taj glupi teret, što mu je sada odjednom tako teško legao na sav()st... Ana stoji tamo na obali i čeka s vedrim pov()renjem i os()ćajem olakšanja.

Ranko Marinković, *Prah*

3	
---	--

3. Zadatak ima dva dijela:

- a) ispiši surečenice iz navedene mnogostruko složene rečenice
b) odredi vrstu tih nezavisno i zavisno složenih rečenica.

Kad ste ustajali i izlazili na prozor, gledali ste moje mahanje kao i svakog jutra do tada da primite moje jutarnje pozdrave.

Ranko Marinković, *Prah*

a) SUREČENICE

b) VRSTA

4	
---	--

10	
----	--

4. Odredi vrstu sklapanja kojom je nastala navedena rečenica.

Mjeri, prenosi tamo u svojoj glavi dužinu i širinu, kroji, kombinira, pili, stavlja daske, zabija čavle očima.

Ranko Marinković, *Anđeo*

1	
---	--

5. Označi kraticama N, G, D, A, V, L, I sve sklonjive riječi.

Ne znate vi, gospođo, da sam se razbolio onda kad ste otišli i da sam buncao o vama u groznici, da sam vas zvao... Buncao sam da ću baciti sve ključeve, osim onoga što ste mi vi poklonili, ključ od raja...

Ranko Marinković, *Prah*

4	
---	--

6. Zadatak ima dva dijela:

- a) odijeli okomitom crtom naglasne (izgovorne) cjeline
- b) ispiši redom enklitike.

Drži se tvoja rečenica kao klisura. Gradio si je čvrstim, zbijenim rukopisom, solidno vezanom neprekinutom traverzom stvaralačkog zanosa, pa se iz svoje ogromne nadmoćnosti samilosno smješkaš bijednom mravu...

Ranko Marinković, *Zagrljaj*

b) _____

3	
---	--

8	
---	--

7. Postavi naglasak i zanaglasnu dužinu riječima u zadanoj rečenici.

Kućom je vladao sanjiv noćni mir.

4	
---	--

8. Zadatak ima dva dijela:

a) ispiši sve glagolske oblike iz navedenoga ulomka

b) odredi sve glagolske oblike.

Čekaj samo, vidjet ćemo hoćeš li se smijati i sutra ujutro, pomisli on osvetnički. Sutra, nakon krštenja! Osjećao je paket u prstima kao strašno oružje, vrati mu se snaga odluke. Volio bi on rezerviraniji odnos, manje familijarnosti, jer ovo ovako sve obvezuje, suviše otvoreno očekuje protuuslugu, a on je spremio izdaju. Dvostruku izdaju. Dvostruki pobjednik i – dvostruki izdajnik, eto rezultata. A svemu je ona kriva! Ah, Ana, zašto si me zvala!

Ranko Marinković, *Prah*

npr. pisati	infinitiv
a)	b)

4	
---	--

8	
---	--

9. Odredi značenje podcrtanih glagola.

a) Voljela je crveniti obraze. a) _____

b) Lišće u parku počelo je crvenjeti. b) _____

2	
---	--

10. Provedi morfemsku i tvorbenu analizu.

riječ	morfemska analiza	tvorbena analiza
proljetni	_____	_____
podcrtati	_____	_____
kitolovac	_____	_____

3	
---	--

11. Zadatak ima dva dijela:

- a) iz navedene rečenice izdvoji antonimne parove
- b) odredi ih prema podrijetlu.

Djevojčica prođe pored Desne, tiho kao da je nešto skrivila. Dječak prođe pored Lijeve, smiono i glasno.

Ranko Marinković, *Ruke*

a) antonimni parovi

b) podrijetlo

3	
---	--

8	
---	--

12. Odredi kako su nastali zadani homonimi.

- a) klen (vrsta javora) – klen (vrsta ribe)
a) _____
- b) paša (napasanje) – paša (turski dostojanstvenik)
b) _____
- c) ušni (koji se odnosi na uho) – ušni (koji se odnosi na uš)
c) _____
- d) brana (nasip) – brana (obrana)
d) _____

4	
---	--

13. Zadatak ima dva dijela:

- a) u zadanoj rečenici podcrtaj lekseme u homonimnome odnosu**
b) odredi ih prema govornoj ili pisanoj realizaciji i prema podrijetlu.

Ivanu brane posjećivati prijateljicu Ivanu.

prema govornoj ili pisanoj realizaciji: _____
prema podrijetlu: _____

2	
---	--

14. Iz navedene rečenice ispiši hiperonim i njegove kohiponime.

Sipa Toninka neočekivane usporedbe, razvija bogatstvo retoričkih figura, lupa i uništava neprijatelja metaforama, metonimijama, sinonimima, augmentativima, onomatopejama.

Ranko Marinković, *Samotni život tvoj*

hiperonim: _____

kohiponimi: _____

2	
---	--

8	
---	--

15. Zadatak ima dva dijela:

- a) iz navedene rečenice izdvoji lekseme u sinonimnome odnosu
- b) odredi ih prema opsegu sadržaja i objasni svoj odgovor.

... da završava glazba, da udare budnice, da odjeknu koračnice pa da povorka krene na svoj groteskni marš kroz vječnost.

Ranko Marinković, *Anđeo*

a) _____

b) _____

2	
---	--

16. Zadatak ima tri dijela:

- a) iz navedene rečenice izdvoji pridjeve koji mogu stajati u antonimnome odnosu
- b) odredi među njima višeznačnicu koja podliježe višestrukoj antonimiji
- c) objasni svoj odgovor.

... bio je upoznao Fridu, lijepu udovicu, a Magda je već bila stara i bolesna...

Ranko Marinković, *Anđeo*

a) _____

b) _____

c) _____

3	
---	--

17. Zadatak ima dva dijela:

- a) iz niza posuđenica izdvoji usvojenice
- b) objasni svoj odgovor.
- c) fajn, ansambl, kip, krumpir, kukuruz, bife

a) _____

b) _____

3	
8	

18. Zadatak ima dva dijela:

- a) **podcrtaj galicizam u navedenoj rečenici**
b) **odredi mu vrstu posuđivanja.**

Od niti naprave kravatu za Sachu Guitryja i fine, prozirne čarape za neku tamo lady Ipsweache...

Ranko Marinković, *Samotni život moj*

b) _____

2	
---	--

19. Zadatak ima dva dijela:

- a) **odredi vrstu istaknute posuđenice prema njezinu izrazu**
b) **objasni svoj odgovor.**

Unutra mama i slabokrvna kćerka s naočalima sortiraju cigarete, prebrojavaju marke, uzimaju svoja tri postotka od prodanog **monopola**.

Ranko Marinković, *Zagrljaj*

a) _____

b) _____

2	
---	--

20. Zadatak ima dva dijela:

- a) **podcrtaj posuđenice u navedenoj rečenici**
b) **odredi im vrstu prilagodbe u hrvatskome standardnom jeziku.**

Kupio je novi sako za svečani defile.

b) _____

2	
---	--

21. Preoblikuj rečenicu tako da u njoj više nema frazema i vulgarizma (pogrdnica), a da joj značenje ostane isto.

Tu cmizdri kao gladna godina, ali nije zaboravila njušku namazati.

Ranko Marinković, *Anđeo*

2	
---	--

8	
---	--

22. Zadatak ima dva dijela:

- a) napiši etnike navedenih ojkonima (ekonima)
b) odredi glasovne promjene do kojih je došlo u njihovoj tvorbi.

ojkonim (ekonim)	etnik	glasovna promjena
Madrid	_____	_____
Rim	_____	_____
Trst	_____	_____

3	
---	--

23. Zadatak ima dva dijela:

- a) podcrtaj frazeme u navedenim rečenicama
b) odredi njihovo značenje.

a) Htio mu je prodati rog za svijeću. b) _____

a) Prijete mu pakračkim dekretom jer često zakašnjava. b) _____

2	
---	--

24. Zadatak ima dva dijela:

- a) prepisi frazem u navedenim rečenicama
b) odredi njegovo značenje.

Vidiš mudrijaša, naprtio tobož, nedužno vrećicu trave na magarca, pa hajd goni kroz grad, pored financijske straže. Jest, al' ti nisam ni ja travu pasao, moj pametnjakoviću! Istrest ćeš ti meni malo tu vrećicu da nešto kao zavirimo što je ispod trave?

Ranko Marinković, Zagrljaj

a) _____

b) _____

2	
---	--

7	
---	--

25. U kojim je funkcionalnim stilovima dopušteno kršiti standardnojezičnu normu?

1	
---	--

26. Prepiši rečenice u skladu sa standardnojezičnom normom.

a) To je grad kojega često posjećuje susjedova kćer.

a) _____

b) To je najoptimalnije rješenje.

b) _____

c) Došao je s Ksenijom u posjetu prijatelju.

c) _____

d) Melkior Tresić glavni je lik u Marinkovićevom romanu *Kiklop*.

d) _____

4	
---	--

27. Zadatak ima dva dijela:

a) odredi jezičnu normu koja je prekršena u navedenim Marinkovićevim rečenicama

b) objasni svoj odgovor.

1. Kao da spašava posljednji komadić države hitro zamakne iza ugla.

Ranko Marinković, *Koštane zvijezde*

a) _____

b) _____

2. Sažvače komadić dobro iskuhane govedine s umakom od rajčice ili dvije ribice na ulju sa tri lista blitve.

Ranko Marinković, *Zagrljaj*

a) _____

b) _____

2	
---	--

7	
---	--

28. Zadatak ima dva dijela:

- a) **podcrtaj složenice u navedenoj rečenici**
- b) **ispiši njihove spojnice (interfikse).**

a) Kućedomaćin je posebno ponosan na vodoskok u svojem vrtu koji ima već cijelo desetljeće.

b) _____

3	
---	--

29. Zadatak ima dva dijela:

- a) **iz zadane rečenice ispiši novotvorenicu**
- b) **kojoj vrsti pripada novotvorenicu iz zadane rečenice.**

Ne, Vi ste Nadsvinja... po Nietzscheu... osmjehne se Melkior gadljivogorko.

Ranko Marinković, *Kiklop*

a) _____

b) _____

2	
---	--

30. Zadatak ima dva dijela:

- a) **navedi primjer za sraslicu koja je po vrsti riječi prilog**
- b) **raščlani ju na tvorbene sastavnice.**

a) _____

b) _____

2	
---	--

7	
---	--

31. Zadatak ima dva dijela:

- a) u navedenoj rečenici podcrtaj sve tvorenice koje su nastale slaganjem
b) načini preobliku njihova značenja i tvorbeno ih raščlani.

Isklesao je čitave legije kamenih likova: tužnih vila, ucviljenih žena, majki slomljenih tugom, brkatih bista trgovaca, kućevlasnika, vatrogasaca i pjesnika rodoljuba što stoje tamo preko po parcelama groblja...

Ranko Marinković, *Anđeo*

- b) _____

4	
---	--

32. Zadatak ima dva dijela:

- a) preoblikuj nesvršene u svršene glagole
b) navedi naziv toga postupka u sufiksnoj tvorbi glagola.

- a) zijevati – _____
izmijenjati – _____
b) _____

3	
---	--

33. Zadatak ima dva dijela:

- a) ispiši tvorbene nastavke (sufikse) podcrtanih riječi
b) odredi njihovo značenje.

- Živio je sam samcat. a) _____ b) _____
Podrijetlom je Daruvarčanin. a) _____ b) _____
Lagan je kao perce. a) _____ b) _____
Baš je pravi sretnik. a) _____ b) _____

4	
---	--

11	
----	--

34. Dopuni.

Blago jezika slovinskoga prvi je tiskani hrvatski rječnik kojemu je hrvatski jezik polazišni jezik, a njegov je autor _____.

1	
---	--

35. Dopuni.

Puni naslov (izvorni ili u prijevodu na hrvatski) prvoga samostalno tiskanoga hrvatskog rječnika glasi _____

Objavljen je u _____ stoljeću, a autor mu je _____.

3	
---	--

36. Dopuni.

_____ autor je djela *Branič jezika hrvatskoga*.
Urednik 1. sveska *Hrvatske enciklopedije* bio je _____.
Nikola Andrić i Iso Velikanović autori su hrvatskoga slikovnog rječnika čiji je naslov _____.
Deklaracija o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika objavljena je u časopisu _____.

4	
---	--

37. Prema kojemu su pravopisnome načelu, korijenskome ili fonološkome, napisane navedene riječi?

svjedočba, kazališni, glazba, vrabca, ropski, odplivati

fonološki pravopis: _____

korijenski pravopis: _____

2	
10	